

Idziemy na koncert

Materiały:

- tablety/smartfony (nie mniej niż jedno urządzenie na 2-3 uczniów) z zainstalowaną bezpłatną aplikacją „Orkiestrownik” (do pobrania na Google Play lub AppStore)
- komputer z dostępem do internetu oraz projektor lub duży monitor/telewizor
- wydruki tabeli (znajdziemy ją pod scenariuszami w aneksie) – tyle egzemplarzy, ilu jest uczniów
- wydruki rysunku przedstawiającego schemat orkiestry wraz z nazwami instrumentów (pod scenariuszami w aneksie) – tyle egzemplarzy, ilu jest uczniów
- wydruki zadania z pojęciami związanymi z zachowaniem na koncercie (pod scenariuszami w aneksie) – tyle egzemplarzy, ilu jest uczniów
- kredki lub flamastry w 4 kolorach (uczniowie powinni je mieć w piórnikach)
- filmy z cyklu *Orkiestrownik* prezentujące następujące instrumenty:
 - [trąbka](#)
 - [altówka](#)
 - [obój](#)
 - [puzon](#)
 - [wiolonczela](#)
 - [klarnet](#)
 - [perkusja](#) (*Instrumenty perkusyjne I*)
- fragment filmu pt. [Ile waży dyrygent, czyli o tym jak kierować orkiestrą](#) z cyklu *Gra miejska I* dostępnego na stronie Muzykoteki (od 3'09 do 10'16)
- prezentacja (w załączeniu)

Przebieg lekcji:

1. Instrumenty orkiestrowe
 - Prosimy uczniów, by spróbowali wyobrazić sobie, że idą na koncert do filharmonii [SLAJD NR 1] (jeśli klasa była już na wycieczce w filharmonii, przypominamy sobie to wydarzenie). Bez czego taki koncert nie może się odbyć? Oczywiście: bez orkiestry [SLAJD NR 2]. Dopytujemy, co to właściwie jest orkiestra. W odpowiedziach na pewno pojawi się słowo „instrumenty”. Pytamy więc, które z nich można spotkać w orkiestrze. Padną różne ich nazwy, proponujemy więc, że przyjrzymy się bliżej kilku takim instrumentom [SLAJD NR 3].
 - Zapowiadamy, że za chwilę obejrzymy krótkie filmy, w których muzycy opowiadają o swoich instrumentach. Rozdajemy uczniom kartki z wydrukowanymi tabelkami (są w aneksie pod scenariuszem) i wyjaśniamy, na czym polegać będzie ich zadanie – jeśli w trakcie oglądania usłyszą któreś ze słów wymienionych w lewej kolumnie w tabeli, mają postawić krzyżyk (czy jakiś inny ustalony przez nas znaczek) w odpowiedniej kratce.
 - Prezentujemy uczniom filmy z cyklu *Orkiestrownik* poświęcone instrumentom wymienionym w górnej części tabeli (można ewentualnie ograniczyć się wyłącznie do fragmentów poświęconych budowie instrumentów i sposobom grania na nich, wówczas zdążymy obejrzeć więcej filmów). Po obejrzeniu filmów sprawdzamy tabelki i prosimy uczniów o ustalenie, czy słowa z lewej kolumny pojawiły się raz czy więcej razy, a jeśli więcej, to czy są ze sobą jakoś powiązane. Powinni dostrzec, że np. tam, gdzie jest „struna”, jest i „smyczek”, podobnie „ustnik”, „wentyl” (w puzonie: „kwartwentyl”) i „oddech” itd. Prosimy uczniów, by pod spodem tabelki wypisali obok siebie nazwy instrumentów, które łączy jakieś wspólne słowo z lewej kolumny. Czy zauważają jakąś prawidłowość?
 - Wyjaśniamy, na czym polega specyfika grup, które wyłoniły się z tego eksperymentu – mamy zatem instrumenty smyczkowe [SLAJD NR 4] (mają struny, po których pociera się smyczkiem, oraz pułdo rezonansowe, składające się z płyty górnej i dolnej), dęte stroikowe [SLAJD NR 5] (posiadające stroik wykonany z trzciny i otwory przykryte klapkami) – tu wyjaśniamy, że wraz z fletem tworzą większą grupę instrumentów dętych drewnianych [SLAJD NR 6], dęte blaszane [SLAJD NR 7] (z lejkowatym ustnikiem i jednym bądź kilkoma wentylami) oraz perkusyjne [SLAJD NR 8] (w które uderza się pałkami). Tak więc wygląda podział instrumentów na grupy [SLAJD NR 9].
2. Sekcje orkiestry
 - Pytamy uczniów, czy ich zdaniem ten podział instrumentów znajduje jakieś odzwierciedlenie w rozmieszczeniu muzyków w orkiestrze. Jeśli mają wątpliwości, wyjaśniamy, że tak. A czy domyślają się, dlaczego muzycy grający na podobnych instrumentach siedzą w orkiestrze koło siebie? Dyskusja.
 - Proponujemy przyrzeć się, w jaki konkretnie sposób instrumenty rozmieszczone są w orkiestrze. Prosimy uczniów

o włączenie w tabletach/smartfonach aplikacji „Orkiestrownik” i otwarcie zakładki „Co to jest orkiestra?” [SLAJD NR 10]. Od razu wyjaśniamy, że w każdej z grup (zwanymi tu sekcjami) jest tak naprawdę o wiele więcej instrumentów niż te, które przed chwilą bliżej poznaliśmy, prosimy więc uczniów o zajrzenie do każdej sekcji i sprawdzenie, z jakich instrumentów się składa. Gorąco zachęcamy do obejrzenia w domu filmików o pozostałych instrumentach (informując, że dostępne są również na YouTube).

- Rozdajemy teraz uczniom kartki ze schematem orkiestry [SLAJD NR 11] i nazwami instrumentów (znajdziemy go pod scenariuszami) i prosimy o wykonanie następującego zadania: każdą z czterech podstawowych sekcji orkiestry należy pokolorować inną kredką lub flamastrem, a następnie odpowiednimi kolorami podkreślić lub obrysować nazwy instrumentów znajdujące się poniżej (np. jeśli sekcję smyczkową na schemacie pokolorujemy na niebiesko, wówczas tym kolorem podkreślamy skrzypce, altówkę, wiolonczelę i kontrabas). Kolory można dobrać dowolnie, a podczas wykonywania zadania można – i trzeba! – zaglądać do tabletu/smartfona. (Wyjaśniamy również, że dla uproszczenia pominęliśmy instrumenty umieszczone na schemacie w aplikacji poza półkolem orkiestry.) Po wykonaniu zadania prosimy uczniów o wzajemne sprawdzenie sobie prac i korektę ewentualnych błędów.
- Pytamy uczniów, czy podczas koncertu wszystkie instrumenty w orkiestrze grają przez cały czas. Pojawia się pewno wątpliwości, prosimy więc uczniów o przejście w aplikacji na stronę główną [SLAJD NR 12], włączenie zakładki „Wirtualna orkiestra”, wybranie widoku orkiestry przedstawiającego znany nam półkolisty schemat [SLAJD NR 13] i włączenie odtwarzania (sugerując przesunięcie suwaka trochę do przodu). Wyjaśniamy, że to jeden ze sposobów, za pomocą których można w „Orkiestrowniku” sprawdzić, co gra w danym momencie, zwracamy również uwagę na możliwości, jakie daje obserwowanie partytury – w postaci tradycyjnej (z nutami) [SLAJD NR 14] oraz uproszczonej [SLAJD NR 15], oraz na opcję włączania odsłuchu pojedynczych instrumentów [SLAJD NR 16]. Pozwalamy pobawić się im przez chwilę aplikacją.

3. Dyrygent

- Prosimy teraz uczniów o włączenie podczas odtwarzania widoku dyrygenta [SLAJD NR 17], pytamy ich, kto to jest, po co wykonuje te ruchy rękami i dlaczego stoi na samym środku – dyskusja.
- Prezentujemy uczniom fragment filmu pt. *Ile waży dyrygent, czyli o tym jak kierować orkiestrą* z cyklu *Gra miejska* / dostępnego na stronie Muzykoteki (od 3’09 do 10’16) i następnie prosimy o dorysowanie na naszych schematach orkiestry brakującego elementu (i podpisanie go) – czy domyślamy się, o jaki element może chodzić? SLAJD NR 18 prezentujemy dopiero po wykonaniu zadania przez uczniów.

4. Idziemy na koncert

- Mamy już orkiestrę, mamy dyrygenta, zakładamy, że orkiestra już wszystko umie i dobrze przygotowała się podczas próby (o tym, jak wygląda próba orkiestry, można przekonać się, włączając odpowiednią zakładkę w aplikacji – zachęcamy do zrobienia tego w domu). Czy czegoś jeszcze brakuje, żeby odbył się koncert?
- Oczywiście nas – publiczności [SLAJD NR 19]. Pytamy uczniów, czy byli kiedyś na jakimś koncercie rockowym czy muzyki pop, może na festynie lub innej imprezie masowej z muzyką na żywo – jak zachowuje się podczas takich imprez publiczność? Czy można chodzić, rozmawiać, śmiać się, skakać, biegać, tańczyć, wygłupiać się, jeść, pić, rozmawiać przez telefon i wysłać SMS-y? A co ze strojem? Pozwalamy uczniom podzielić się spostrzeżeniami na temat imprez, w których uczestniczyli [SLAJD NR 20].
- Czy w podczas koncertu w filharmonii możemy zachowywać się podobnie? Zróbmy próbę – prosimy uczniów, by na dany przez nas znak zaczęli głośno rozmawiać i w tym samym momencie włączamy nagranie *Bolera* Ravela (od początku). Po kilkunastu sekundach przerywamy eksperyment – czy ktoś słyszał muzykę?
- Prosimy teraz uczniów o powrót do aplikacji, włączenie ze strony głównej [SLAJD NR 21] zakładki „Idziemy na koncert” i obejrzenie znajdującego się tam krótkiego filmu oraz przeczytanie informacji poniżej.
- Rozdajemy uczniom kartki z ostatnim zadaniem (do znalezienia w aneksie pod scenariuszem) – należy skreślić te okienka, które nie pasują do koncertu symfonicznego, a obwieść kółkiem te, które w filharmonii są stosowne [SLAJD NR 22].
- Zadanie domowe: sprawdzić w internecie program filharmonii na najbliższe dwa miesiące, za tydzień wspólnie coś wybierzemy i IDZIEMY NA KONCERT [SLAJD NR 23]!

Anna Pęcherzewska-Hadrych

Źródła materiałów graficznych wykorzystanych w prezentacji

1 – https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Chilly_Gonzales_with_the_BBC_Symphony_Orchestra_at_the_Barbican.jpg

10, 12-17, 21 – aplikacja „Orkiestrownik”

4, 5, 6, 7, 8 – Muzykoteka Szkolna

19 – https://pl.wikipedia.org/wiki/Sala_Kongresowa#/media/File:Sala_Kongresowa_2011.JPG

20 – https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gr%C3%B8n_Koncert.jpg

22 – <https://pixabay.com/pl/disney-concert-hall-los-angeles-1147810/>

23 – <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:BM17886 -Edit.jpg>